

Literatuur

- Duco, D.H., *De techniek van het pijpenmakersbedrijf te Gouda*. In: *The Archaeology of the clay tobacco pipe IV*, edited Peter Davey, BAR International Series 92, 1980.
- Franca van Berkhey, M.D., *Natuurlijke Historie van Holland*, deel II. Amsterdam, Yntema en Tieboek, MDCCLXXI.
- Hoppenbrouwers, P.C.M., *Geen heer, geen boer: de bemoeienissen van Johannes Franca van Berkhey met de Hollandse landbouw*. *Holland* 18 (3), juli/augustus 1986.
- Raphaël, M., *La pipe en terre, son périple à travers la France*. Editions Aztec, 1991.

Mijn collega Maarten Timmer wil ik bedanken voor het attenderen op deze beschrijving.

PIJPVLOEITJES

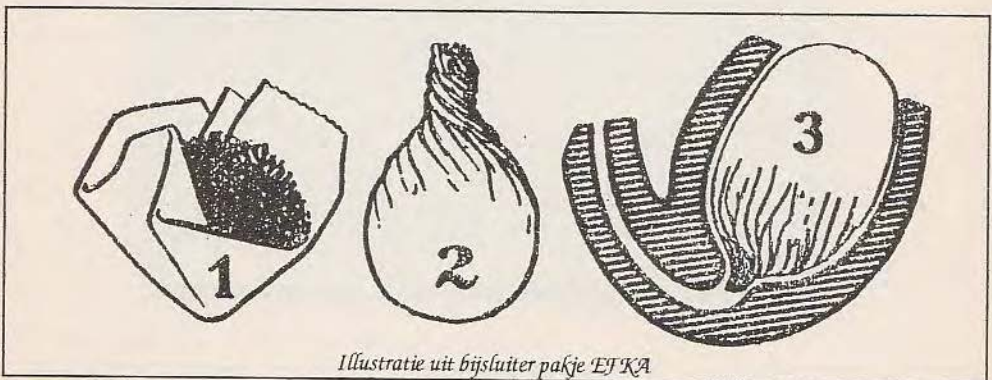
door Fred Tymstra

Heeft u wel eens van pijpvloei gehoord? Voor de meesten zal het een onbekend artikel zijn. Wat moet men met vloei in een pijp doen: de tabak wordt immers door de pijp al bijeen gehouden? Toch meende men in het verleden - er zijn verpakkingen bekend van rond 1900 - dat het gebruik ervan voordelen heeft voor de roker.

Hoe men pijpvloei gebruikt en welke voordelen eraan verbonden zijn, kunnen we lezen in de binnenzijde van een pakje EFKA:

"Men neemt slechts half zo veel tabak als men anders voor een pijp gebruikt en legt dit in het midden van een pijpvloeitje (1), neemt de randlijn tezamen en draait het pakje toe, zoodat de vorm van een langwerpige ei ontstaat (2). Dat ei wordt zoo in de pijpekop gestopt, dat de gedraaide punt naar binnen komt (3)."

Vervolgens wordt bovenaan een gaatje door het vloeitje geprikt en met een lucifer de pijp aangestoken.

Illustratie uit bijsluiter pakje EFKA

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Afbeelding 3

Aan het gebruik van pijpvloeitjes zit een aantal voordelen. In de bijsluiter worden ze vermeld:

Men rookt veel spaarzamer en de pijperekop wordt tegen doorbranden en aanzetten beschermd. De hoge gezondheidswaarde is nog te weinig bekend en te veel veronachtzaamd. De tezamengedraaide punt neemt alle vochtigheid, schadelijke nicotine, scherpe zuren enz. op; de rook is droger en smakelijker. Door het gebruik van pijpvloei van EFKA heeft men:

- geen morsen van asch uit de pijp
- geen uitgaan der pijp meer
- geen nastoppen der pijp
- geen verstopping der pijp
- geen natworden van de tabak
- En .. 50% besparing van tabak

Om de klant over te halen staat onder aan de bijsluiter:

Dr. B. te G. schrijft ons: "Beter dan de z.g. gezondheidspijpen met systeem enz. zijn uw pijpvloeitjes te gebruiken, daar ze de gezondheid der rookers het best beschermen."

De pijpvloeitjes worden nog steeds vervaardigd. Afgelopen zomer kwam ik in Tsjechië een nieuw pakje tegen van het merk SPORIC TABAKU .

Afb. 1: donkerbruin pakje, zwarte opdruk met 60 vloeitjes.

Fabrikant F. Roger in Barcelona. Geschat ca. 1910.

Vorm van het vloeitje: 6 lichte rondingen die samen een cirkel vormen. Vloei in omslag geplakt.

Afb. 2: crème-kleurig pakje, zwarte opdruk met 50 vloeitjes.

Tsjechisch fabrikaat. Vervaardigd in 1998.

Vorm van het vloeitje: rond. Vloei in omslag geniet.

Afb. 3: lichtbruin pakje met zwarte en bruine opdruk, 50 vloeitjes.

Merk EFKA, uitgebracht door de firma Gebr. Witte te Groningen.

Periode eind 40-er jaren.

Vorm van het vloeitje: vierkant. Vloeitjes zitten dubbelgevouwen in een kartonnen huls.

Vraagt Uw grossier of wendt U rechtstreeks tot ons.

Alleenverkoop v. Nederland en Koloniën :

Fa. GEBR. WITTE

SCHUITENDIEP 80 - TELEFOON 1718

GRONINGEN

Auteurs-recht voorbehouden.